

Asiakas- ja potilasturvallisuus näkyväksi hyvinvointialueiden strategioihin

Tuija Ikonen haastatteli Paula Risikkoa 27.2.2023.

Suomalaisen terveydenhuollon laadun, potilasturvallisuuden ja vaikuttavuuden kehittämiseksi on tehty töitä jo vuosikymmenten ajan. Terveystieteiden tohtori Paula Risikko on työuransa aikana ollut vaikuttamassa moniin keskeisiin päätöksiin. Hänen ministerikaudellaan julkaistiin ensimmäinen potilasturvallisuusstrategia 2009 ja annettiin terveydenhuoltolaki sekä siihen liittyvä asetus. Valtakunnan politiikan ohella Risikko on Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen aluevaltuuston puheenjohtaja.

Mikä merkitys oli Suomen ensimmäisellä potilasturvallisuusstrategialla 2009?

Sillä oli valtavan suuri merkitys. Työssä ja koulutuksessa toki jo tunnustettiin potilasturvallisuus. Se liitettiin laatuun sekä laatujärjestelmiin ja kulki niiden rinnalla. Strategian myötä potilasturvallisuuden merkittävyys tunnustettiin ja saatiin näkyväksi valtakunnan tasolla. Strategia toi myös julki, että tarvitaan moniammatillista ja kansainvälistä yhteistyötä.

Strategia toi myös rohkeasti esille, että potilasturvallisuus ei aina toteudu. Merkittävää oli myös se, että strategia ei ollut vain hoitohenkilökunnalle tehty, vaan potilas oli siinä toimijana mukana.

Miten ensimmäinen strategia toteutui?

Strategiatyö vaikutti valtakunnan tasolla terveydenhuoltolakiin, mutta ennen kaikkea strategia näkyi toiminnassa sairaanhoitopiireissä ja perusterveydenhuollossa. Potilasturvallisuusstrategian avulla ryhdyttiin enemmän seuraamaan, miet-

timään, varautumaan ja ehkäisemään ennalta. Myös laajat koulutusjärjestelmät luotiin.

Mikä terveydenhuoltolaissa oli tärkeää ja mitä sillä tavoiteltiin?

Terveydenhuoltolaki yhdisti kansanterveystlain ja erikoissairaanhoidon sekä toimii sisältölakina. Pian kuitenkin todettiin, että tarvitaan myös järjestämistä koskeva lainsäädäntö. Terveydenhuoltolaki sai paljon vaikutteita strategiasta ja antoi lakipohjan potilasturvallisuuden vaalimiselle, kehittämiseksi ja varmistamiselle.

Yhtenä tavoitteena terveydenhuoltolaissa sanotaan olevan myös kärsimysten lievittäminen. Tämä liittyy keskusteluun palliativisesta hoidosta, saattohoidosta ja kivunhoidosta. On myös muuta, henkistä kärsimystä.

Terveydenhuoltolailla tavoiteltiin saatavuutta, laatua ja potilasturvallisuutta. Laki toi myös valinnanvapauden ja hoitotakuun. Mielestäni terveydenhuoltolaissa oli tärkeää, että sinne tuli tarkoitukseksi myös potilasturvallisuus.

”Potilasturvallisuus on asia, joka on itsestäänselvyys, mutta jota ei kuitenkaan saa pitää itsestäänselvytenä. Sen heikkeneminen vie valtavasti resursseja ja aiheuttaa myös inhimillistä kärsimystä.”

Terveysministeriön asetuksella laadunhallinnasta ja potilasturvallisuuden täytäntöönpanosta. Minkälaisin ajatuksin allekirjoitit asetuksen?

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella laadunhallinnasta ja potilasturvallisuuden täytäntöönpanosta laadittavasta suunnitelmasta haluttiin saada strategia eloon toiminnassa. Asetuksen tarkoitus oli, että se vie strategian käytäntöön systemaattisesti ja aidosti kentällä toteutettavaksi.

Asetus on ollut minulle tärkeä, koska siinä on otettu ihminen mukaan. Siinä mainitaan muun muassa, että suunnitelman tulee sisältää menettelytavat, joilla potilas ja hänen läheisensä voivat antaa palautetta potilasturvallisuuden puutteista, sekä menettelytavat, joilla potilaalle ja hänen läheiselleen annetaan tietoa ja tukea haittatapahtuman jälkeen.

Miten aloittaneiden hyvinvointialueiden kannattaisi ottaa uusi asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia huomioon?

Strategia pitää ottaa tosi vakavasti ja rakentaa sisään kaikkeen toimintaan. Kaikissa hyvinvointialueen strategioissa pitää näkyä asiakas- ja potilasturvallisuus, ja sehän saadaan tästä uudesta strategiasta. Strategian visio ”Suomesta asiakas- ja potilasturvallisuuden mallimaa 2026” ei toteudu, jos turvallisuutta ei ole viety hyvinvointialueen strategiaan, palvelustrategiaan, järjestämissuunnitelmiin, laatu järjestelmään ja johtamiseen.

Mitä muita terveisiä palvelunjärjestäjille ja -tuottajille?

Laatu, turvallisuus ja vaikuttavuus on hyvä pitää rinnakkain, ettei sorruta teoreettiseen väittelyyn siitä, onko joku näistä toisen yläpuolella. Mielestäni nämä on hyvä olla rinnakkain, jolloin tulevat kaikki huomioitua. Ne tulee olla strategisella tasolla linjattuna ja tunnustettuna tavoitteiksi hyvinvointialueilla. Niihin pitää saada koulutusta ja niitä pitää jatkuvasti arvioida ja kehittää. Tarvitaan systematiikkaa kaikessa toiminnassa, johtamisessa, koulutuksessa, arvioinnissa ja kehittämisessä, jotta ne lähtevät oikeasti liikkeelle, ovat sisäänrakennettuja henkilöstön toimintaan ja ovat asiakkaan sekä potilaan parhaaksi. ○

LAATU
TURVALLISUUS
VAIKUTTAavuUS